

***Etyka Polityczna* (red. Piotr Świercz), Seria: *Słowniki Społeczne* (red. W. Pasierbek, B. Szlachta). Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie. Kraków 2021, ss. 400, ISBN 978-83-7614-493-1.**

Podjęcie tematu etyki politycznej w kontekście współczesnych wydarzeń związanych między innymi z kwestią globalnego ocieplenia, problemem migracyjnym, zagrożeniem islamskim fundamentalizmem, czy też sprawą transformacji światopoglądowej, przede wszystkim za sprawą *queer*, jest niezwykle potrzebnym zabiegiem intelektualnym. Złożoność dzisiejszego świata, w którym przyszło obcować każdemu z nas, wymaga merytorycznej dyskusji, mającej na celu wyjaśnienie zachodzących w nim procesów oraz zjawisk. Pomocną w tym zakresie może się okazać zbiorowa praca naukowa *Etyka polityczna* pod redakcją Piotra Świercza, która obok *Pedagogiki religii*, *Polityk publicznych* oraz *Geopolityki*, stanowi część sukcesywnie powstającej wielotomowej publikacji *Słowniki społeczne*, wydawanej nakładem Wydawnictwa Naukowego Akademii Ignatianum w Krakowie. Celem powstającej serii publikacji jest przedstawienie stanu wiedzy z dziedziny nauk humanistycznych oraz społecznych, który udało się osiągnąć w trzeciej dekadzie XXI stulecia.

Interesującym rozwiązaniem, zastosowanym w *Etyce politycznej*, jest struktura poszczególnych artykułów. Autorzy zaczynają swoje rozważania od próby zdefiniowania pojęcia, stanowiącego przedmiot ich refleksji. Następnie jest prezentowana analiza historyczna, która w kontekście podkreślonej aktualności podejmowanej tematyki, wydaje się być doskonałym posunięciem, gdyż pozwala uchwycić uwarunkowania, w których kształtowała się owa refleksja, uwzględniając kontekst oraz związane z tym procesem zjawisko wieloznaczności pojęciowo-aksjologicznej. Kolejnym krokiem autorów jest przedstawienie problemowego ujęcia omawianych kwestii, co ma na celu podkreślenie sporów hermeneutycznych, stanowiących przestrzeń często permanentnej debaty naukowej w tym

zakresie. Zakończeniem poszczególnych artykułów są proponowane przez autorów własne refleksje systematyczne zawierające wnioski oraz rekomendacje, prowokujące dalszą dyskusję na podejmowany temat.

Etyka polityczna to zbiór artykułów mających na celu przybliżenie nie tylko etyczno-filozoficznej perspektywy szeroko rozumianej etyki politycznej, lecz przede wszystkim ukazujących wyniki interdyscyplinarnych badań realizowanych przez międzynarodowe gremium naukowców reprezentujących różne ośrodki akademickie. Dlatego w omawianej publikacji obok artykułów dotyczących między innymi dobra, sprawiedliwości, równości, wolności są prace przedstawiające kwestie przywództwa, nieposłuszeństwa obywatelskiego, praw człowieka czy też migracji. Niemniej, mimo wielości poruszanych aspektów ogniwem spajającym poszczególne artykuły jest szeroko rozumiana etyka polityczna. Próba refleksji nad tym pojęciem zostaje podjęta już w pierwszym artykule przez Piotra Świercza. Autor podkreśla potrzebę oraz znaczenie refleksji nad kwestią etyki politycznej, argumentując, iż jest ona platformą interdyscyplinarną, na której mogą spotkać się różne dziedziny wiedzy, oraz to, że podejmowanie zagadnienia etyki politycznej w dyskursie społecznym samo przez się wpływa na system polityczny (zob. s. 29). Wyróżniającym się na tle innych jest artykuł *Podstawy społecznych zachowań człowieka*, również autorstwa Piotra Świercza, w którym są przedstawione biologiczne podstawy zachowań moralnych, wprost nawiązujące do zakresu nauk przyrodniczych.

Zrozumienie złożonego semantycznego zakresu etyki politycznej wymaga odwołania się do korelujących z nią pojęć wspólnoty politycznej, dobra, sprawiedliwości, równości, osoby i jednostki oraz wolności. Nie mogło więc w omawianej publikacji zabraknąć miejsca na te kwestie, a autorami artykułów o analogicznych do owych pojęć tytułach są odpowiednio: Tomasz Homa, Sebastian Śpiewak, Jacek Surzyn (jest również współautorem tekstu o równości wraz ze wspomnianym już Piotrem Świerczem) oraz Marek Rembierz.

Etyka polityczna to również kwestie odpowiedzialności, przywództwa, nieposłuszeństwa obywatelskiego, stosunków między różnymi podmiotami na arenie międzynarodowej, decyzyjności oraz przemocy. W tym kontekście znaczącym jest wywód Mariusza Wojewody, który w artykule *Odpowiedzialność moralna* przywołał

niezwykle interesującą perspektywę odpowiedzialności z punktu widzenia Katolickiej Nauki Społecznej, jednocześnie implementując ją w zakres rozważań nad problemami współczesnego świata (zob. s. 181). Z kolei Tomasz Słupik w pracy o nieposłuszeństwie obywatelskim przedstawił ciekawe rozwiązanie przeobrażania sfery publicznej za sprawą obywatelskich ruchów *non-violence*. Aspekt ten nabiera szczególnego znaczenia, kiedy spojrzymy na współcześnie trwającą transformację światopoglądową i ideową. Zrozumienie przeobrażenia świata w tym zakresie jest możliwe poprzez dotarcie do rzeczywistych intencji społecznych.

W publikacji o etyce politycznej nie mogło zabraknąć również artykułów poświęconych kwestiom prawa. Aleksander Stępkowski w tym zakresie zaprezentował interesujący wywód dotyczący relacji między nauczaniem społecznym Kościoła katolickiego i konstrukcją praw człowieka (zob. ss. 298–301). Z kolei Jarosław Charchuła odwołał się do kwestii praw kulturowych, analizując je z perspektywy indywidualnej i uniwersalnej. Zabieg ten pozwala uchwycić złożoną strukturę praw kulturowych z ich wpływem na kształt współczesnego świata. Dodatkową wartość w zakres rozważań dotyczących prawa wnosi artykuł Jadwigi Potrzeszcz, w którym autorka podejmuje próbę przedstawienia własnej pozycji w sporze o określenie istoty moralności.

Na zróżnicowaną całość składają się również teksty Antoniego Skowrońskiego i Marka Żmudzińskiego o ekologii, Marka Rembierza o migracji oraz Rocco d’Ambrosio o katolickiej etyce politycznej. Rozważania tych autorów są niezwykle interesujące, zwłaszcza w kontekście aktualnych wydarzeń – globalne ocieplenie klimatu, kryzys migracyjny (w szczególności ten dotyczący sytuacji na granicy polsko-białoruskiej) oraz kryzys wiary katolickiej w coraz bardziej zlaicyzowanym społeczeństwie (Zachodu).

Tak, w skrócie, przedstawia się treść pracy zbiorowej *Etyka polityczna*. Interdyscyplinarny charakter publikacji powoduje, iż artykuły w niej zawarte powinny w szczególny sposób zainteresować politologów, filozofów, socjologów, prawników oraz kulturoznawców, odwołujących się w swoich badaniach do szeroko rozumianej kwestii etyki politycznej. Warto jednocześnie podkreślić, iż jest to niezwykle interesująca, a przede wszystkim potrzebna publikacja, która w sposób kompleksowy ukazuje zagadnienia z zakresu etyki politycznej,

jednocześnie zachęcając do dalszej merytorycznej dyskusji na poruszone tematy.

BIBLIOGRAFIA

Świercz, P. (Red.) (2021). *Etyka Polityczna*. Kraków: Wydawnictwo Naukowe Akademii Ignatianum w Krakowie.

Wiktor Możgin

<http://orcid.org/0000-0001-5744-8103>

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

DOI: 10.35765/HP.2181